

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelzés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

Huszonegy év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetítő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Meisels házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Taliszszövőde, könyvkereskedés. Rombach utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

Mérlegképes könyvelő, magyar-német levelező, teljesen perfect önálló munkakerő, érettségizett fiatalember, állását változtatná. Főnöke gyermekeit esetleg elemi-, közép- és kereskedelmi iskolai tárgyakra, nyelvekre és héberre oktatná. „Sabosz” jellegére.

Miskolcon Hitterné szefard orth. kóser vendéglője, Zsolozay kapu 22., njonnan berendezve. Izletes házikoszt. Utazók találkozóhelye. Filléres gyorsok érkezésekor filléres menü.

35 éves, kiscsaládú órásmester lehetőleg chaszidikus hitközségben, samesz-állást vállalna. Cím: Weinblum Adolf, Mád.

Sorsüldözött zsidó asszony jószívú emberek támogatását kéri. Özv. Kohn Arnoldné, Budapest Molnár u. 19. III. 25/b.

Kóser háztartásomba megbízható minden-főzőnőt keresek. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével kérek Rosenber Ede, Nyiregyháza, Jkai utca.

Fűszeres segédet május 1-re felveszünk. Pollák Mór és Sándor, Balatonfüred.

Jesivaelőkészítő tanfolyamot létesíték! Elemi kijárt növendékek nálam **chümis-rasi, gemöre tajszezes stb-ben a legkitünőbb eredményt** érik el. Elsőrangú teljes ellátás és oktatás díja mindössze havi 40 pengő. (Referencia Altmann Simon főrabbi úrnál) Werzberger Manó hitoktató (melamed), Paks **Szombattartó** szobafestővel dolgoztasson! Elsőrangú erő: Davidovits szobafestő és mázoló mester. Laudon u. 7. Ház-mesternél.

Sóchet-ubódek állásomat átadnám fiatal, ügyes metszőnek, néhány száz pengő lelépés ellenében. „Jó bál-t-filló is legyen” jellegre a kiadóba.

Jó eladó szombattartó rőfössegéd, ki a fűszer szakmában is teljes jártassággal bír, ellátás és némi fizetéssel azonnalra állást keres. Volt bócher, „Jánosháza” jellegére.

Fiatalsajhet-ibajdek, jó hangú bál-telítő ubal kajra, kis családdal, szerény igényvel állást keres. Taub Izidor, Kóta.

Melamed-állást keres volt kiváló hunfalvi talmid, kitünően tanít chümis-rasit, gemóretajszezeszt, műszort, héber írást. Jól ír több nyelven. Cím: Rosenthal Herman, Nyirbátor, Árpád u. 70.

Keresünk erős zsidó leányt, aki a háztartási munka mellett vállalkozik egy járt nem tudó öreg úr ápolására. Pályázók adják le címüket a kiadóban.

Házasság céljából megismerkednék hozzámilló, 4—5.000 pengővel bíró, vallásos, szolid orth. leánnyal. „Bechóved 25” jelige.

Kezddökkel gemöre-tajszezeszt tanulni tudó böchürt keresek, ellátás és némi díjazás ellenében. Rabbi, Várpalota.

Samesz-állásért, mely legalább havi 120 pengőt jövedelmez, fiatal házasságjelölt 1000 pengőt fizetni. „Alkalmas” jelige.

Hitközségek figyelmébe! Ezer pengőt fizetek oly hitközségnek, amely nekem szerény megélhetést biztosító titkári és maggid-állást juttat. „Kitünő maggid” jelige.

Hasovasz avédó! Miskolc—Füzesabony között elvesztettem **íttelevelemet**. A becsületes megtaláló, jutalom ellenében juttassa el címenre. Lefkovicz Dávid, S. A. Ujhely. Kossuth Lajos u. 30.

כִּישׁוּב הַרְהוּג אֲבִיךָ נִי בְּמִיָּה
מִיָּה יִקְבְּלוּ אִיִּה בְּחֹרִים הַמַּתְמִידִים
בְּלִימוֹד אֲרוּחָתָם בְּבֵית מוֹן (מַעֲנֹה) מְקוֹם
הַחֲבֵרָה מוֹנוֹת וְיִי שְׁחַפֵּץ לִזְכוּת בּוֹה יִדְוֶע
וְאֵת בְּמוֹקֵדָם עַל תּוֹן דְּלִמְטָה שִׁיעוֹר טַפַּל
וְשִׁיעוֹר עֵינֵי מִסִּי חוֹלִיִּין אִיִּה הֵלִי שְׁבֵת.

Gottlieb Sándor, Pápa. Petőfi-u. 17.

כֶּשֶׁר שֶׁל מַסַּח
kávépörkölés

cukor és fűszerőrés, a budapesti aut. orth. rabbiság felügyelete alatt, kizárólag **Geiringer kávépörkölésében** lesz feldolgozva.

VII., DOB-UTCA 37. Telefon: 37-9-07.
Vidéki pörkölést is vállalok.

Élesztőt peszách után

a **KRAUSZ-MOSKOVITS R. T.**
élesztőgyárából
BUDAPEST, VIII., ÖRÖMVÖLGY-U. 8
lehet beszerezni.

Ezen gyár peszáchon át a budapesti orthodox rabbinátság jóváhagyásával rituális chomecz-eladási szerződés által való törvényileg érvényes módon eladatot.
Telefon: 43-7-85.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel.: 40-6-70

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsaírtás, hám lasztások. (Dijtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajlétváltoztató szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrásy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

Pollák Sarolta

אַרְלֵנֶע מײַנע ייִדישע צײַטונג

ד'ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót זליל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
KÖLTSÉK ÉVRE 20 PENGE Kulföldre 25 P.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Áv horáchámim!

Irtá: Korein Dezső

„Irgalom Atyja! magasban trónoló, kinek szeretete határt nem ismer, emlékezzél meg kegyelmedben ama jámborokról, ártatlanokról és tisztaleletű igazakról, kehélajsz hákajdes semoszru náfsom al kedúsasz Hasém, a szent gyülekezetekről, akik feláldozták életüket a Te szent nevedért!”

Ezt a mélységes bánatu remek emlékimát mondjuk könnyelábadt szemekkel liturgiánk rendelkezése szerint peszachtól sovájuszig és később a jeruzsálemi szentély pusztulása fölött elrendelt három gyászhet alatti szombatokon összes templomainkban és imagyülekezeteinkben. Hittestvéreim figyelmébe ajánlom ezen martirima alapos lefordítását és érezni fogják, hogyan járta végig Izráel a vértanuság iskoláját a gólusz évezredei alatt. A testi és lelki kínzás minden skálája, amit Izráel átszenvedett, át-vibrál majd lelkületünkön. Jellemző, hogy ezt a gyönyörű imát, mint szerintük felesleges szomorú visszaemlékezést, a Mendelsohn-féle szerencsétlen asszimiláció hatása alatt álló német reformhitközségek a liturgiából törölték.

Áv horáchámim! Irgalom atyja! tekints le ránk nagy ősök késői utódaira, akik ismét végigszenvedjük a barbár középkor vandalizmusát és átéljük a mártírok kínzásainak sajgó, égő fájalmát.

Áv horáchámim! Németországi hittestvéreink ott állnak teljesen védetlenül a bestiális túlerővel szemben. „K'gibbajr laj jüchal lehajszá”, mint a megkötözött Sámson, a megalázott, léigunyolt és magával tehetetlen hős, aki csak Hozzád emeli fel fájdalmas tekintetét **Áv horáchámim**, Irgalom Atyja!

Ha a történelem lapjait vissza forgatjuk, mindenre kellő magyarázatot kapunk. Az ősgermánok, teutonok és cimberok némely késő ivadékai (akiktől a civilizált német nép széles rétegei bizonyára távol állanak) nem tagadják meg a **furor teutonicus**, vad ősök állati ösztönét. Utóbbiak különféle vad szokásairól épületes dolgokat olvastunk. Így a történelem feljegyzései szerint, az ősgermánok halottaik koponyáiból ivópoharakat készítettek. Ugyanakkor — 2000 év előtt — a mi ősaink átszellemült arccal magyarázták tanházaikban a szentírás betűit és pontozatait, az istenfélelem és emberszeretet erkölcsi tanait, hogy a késő utódoknak egy ma már huszezer kötetre szóló könyvtárt hagyjanak szellemi örökségül. **Mi is koponyákból táplálkoztunk, őseink koponyáiból, de csak — szellemileg.** Már **Disraeli** odadörögte az angol parlament egyik antiszemita szónokának: „**Mikor az Ön elődei még füvet rágtak, az én őseim szoltárokat magyaráztak.**” Hogyan is érthetik meg egymást ezen szélsőségek. Hát összehozható a tűz a vízzel?

Áv horáchámim! Irgalom atyja! Könnyelábadt szemmel nézünk fel mennyei trónusodra és kérdezzük: „**Lomó jajmrü hágajim áj Elajkém** — miért is mondják a népek, hol van hát I'tenük? Vedd számon szolgálódnak a Te szent neved dicsőségére ártatlanul kiontott vérért!” A kereszt háborúk „vitézneinek” rablóhadjáratai, a középkori és újkori autodafék, az inkvizíciók válogatott emberkínzásai, véres lapokkal töltik be a sokat szenvedő Izráel történelmét.

Áv horáchámim! Mikor lesz már **szennedésünknek vége?** Mikor küldöd

már a megváltás angyalát? mert ma, az ugynevezett felvilágosodottság és civilizáció idejében ismét visszakerültünk a középkor kizókamrájába, ahol teljesen a régi módszer szerint tölti ki bosszúját a csekélyszámu Izraelen a láncairól elszabadult bestia.

„**Aperite portas Justicie!**” mondta a katolikus egyház feje a szentév megnyitása alkalmával, ami héber eredetiben (Jesajó XXVI. 2.) azt jelenti: „**Pisachü seórim vejóvaj gaj cádik sajmér emünim!**” nyissátok ki a kapukat, hadd lépjenek be a népek igazai, hívőid oltalmazói. Azok a kiváltságosok és bátor lelkűek, akik a sulyos időkben a szenvedő Izráel mellé állnak és hatalmas szózatukkal vétőt kiáltanak a Sötétség és Gyűlölet ellen.

Hálával eltelve látjuk a máslekezetűek igaz papjait és emberbarátait akik a szorult helyzetben a zsidóság mellé sorakoznak és igazáért síkra szállnak. És ezek részére áll a vatikáni mondás: „**Aperite portas!**” **Údv és béke a gaj cádik-oknak!**

Áv horáchámim! Irgalom Atyja! Mi rendületlenül bízunk a Te végzetlen jószágodban. Hitünkben nem ingat meg sem csábítás, sem vad erőszak és itt állunk szilárd akarattal, a Benned való mélységes hitünk által felvértezve, elszántan, dicsőséges martir ősaink példáját követve, **semoszru náfsom al kedúsasz Hasém**, akik feláldozták nemes életüket a Te szent nevedért. De alázattal kérünk Tőled kegyelmet és mielőbbi megváltást, **mert szennedésünk kelyhe már teljesen betelt.** Megérdemeltük a felszabadulást, „**méaféló lejro!**” a sötétségből a világosságba, „**misib'üd lig'öld!**” a szolgaságból a szabadságba mielőbb, **bim-héro bejoménu!**

A budapesti orth. Chevra Kadisa választásai

A budapesti orthodox Chevra Kadisa tisztújító választása, valamint a választást megelőzőt élénk mozgalom, tanúságot tett arról a népszerűségről, amely ezt a szent hivatásu egyesületet a fővárosi orthodoxia körében körülveszi. A választást megelőzően nagy érdeklődést keltő összejövetelek voltak, amelyeken különféle jelöléseket eszközöltek. Nem elvi kérdésekről folyt a vita, nem is személyes indokok irányították az élékséget, hanem az a vágy, hogy a nagy-szerűen működő egyesület gyönyörű munkája minél sikeresebb legyen a legmegfelelőbb férfiak sorompóba állítása által.

Mindezek az összejöveteleken és választási értekezleteken megnyilatkozott az általános tisztelet s elismerés, amely az eddigi elnök: *Dr. Friedmann Izidor* működését környékezi. 12 év óta dolgozik lankadatlan szorgalommal, emberfeletti buzgalommal a Chevra Kadisa felvirágoztatásán. Önzetlensége, rátermettsége s működésének sikeressége előtt, még ellenfelei is meghajlanak. *Dr. Friedmann* személye eddig a Chevra összes törekvéseinek fókuszusa volt s hogy mennyire értékelik tevékenységét azok, akik a Chevra ügyeibe betekintenek, mutatja az a konferencia, amelyen *Schlesinger Adolf* alelnök elnököt a mult szerdán, amikor már ismeretessé vált a hivatalos szavazólista. A jelöltek össze-jötték és *Schlesinger Adolf* fejtegetése után kimondották, hogy csak *Dr. Friedmann Izidor* elnökléte alatt hajlandók elfogadni az esetleges megválasztásukat. Szombaton pedig 10 tagu bizottság kereste fel az elnököt a lakásán s kérte, hogy az eddigi lelkesedéssel vezesse tovább a Chevrát.

Ilyen előzmények mellett élénken indult meg a vasárnapra, április 23-ra kitűzött választás. *Dr. Stern Simon* választási elnök mintaszerűen s tapintatosan vezette a választást, egész vezérkarával. Délután 3-tól este fél 9-ig folyt a titkos szavazás. A hivatalos listán kívül 4 más lista volt forgalomban. A 401 szavazásra jogosult tag közül 248-an szavaztak le. A szavazás befejezése után a választási bizottság tagjai részére a Niszlel vendéglő — Kornfein Ábrahám gondnok körültekintő rendezésével — vacsorát szolgált fel, melyre az eddigi elnököt is meghívták. Amidőn *Dr. Friedmann Izidor* a tereiben megjelent, lelkes ovációban részesítették. A vacsorán

Dr. Stern Simon választási elnök és *Dr. Ábrahámsohn* rabbittkár részéről szellemes beszédek hangzottak el.

Utána a szavazatok összeolvasásához fogtak. Az összeolvasás majdnem hajnalig tartott. Az eredményre — az éjszaka dacára — meglehetősen számú érdeklődő közönség várakozott. Mint ahogy egész nap a választási helyiség előtt egy állandó kölcézőlési gócpont alakult, ahol rendkívüli nagy buzgalommal dolgoztak a különböző listák érdekében de akcióba léptek szegycellós s cseppet sem szegycellós önjelöltek is. Az eredmény:

Elnökség: *Dr. Friedmann Izidor* elnök, *Schlesinger Adolf* alelnök.

Választmány: *Berger Sámuel*, *Bohrer Albert*, *Bohrer Jakab*, *Boxhorn Mózes*, *Böhm Jakab*, ifj. *Blau Lipót*, *Filut Beinish*, *Frankl Adolf*, *Óbudai Freudiger Ábrahám*, *Óbudai Freudi-*

ger Lipót, *Groszberg Jenő*, *Kecske-méti Adolf*, *Klein Ignác* (cipőgyáros), *Korein Dezső*, *Mayer Ignác*, *Mayer Miksa*, *Präger Samu*, *Reitmann Manó*, *Roth Henrik*, *Salgó József*, *Schönberger Fülöp*, *Spiegel Simon*, *Spitz Hermann*, *Sputz Sándor*, *Dr. Stern Simon*, *Strauszmann Dániel*, *Süssmann Adolf*, *Weisz Mór*, *Weisz Péter*.

Választmányi póttagok: *Schächter Armin*, *Kollmann M. W.*, *Friedmann Jenő*, *Rebenwuzel Izidor*, *Herzog József*, *Gansel Juda*, *Geczovits Salamon*, *Feldmann Izsák*.

Másnap a választási bizottság — *Dr. Stern Simon* választási elnök és *Dr. Ábrahámsohn* főtitkárral az élén klasszikus héberségű üdvözlőirattal fordult az újonnan megválasztott elnökhöz, amelyben örömeinek ad kifejezést, hogy a Chevra továbbra is az ő kipróbált, céltudatos irányítása mellett fog munkálkodni, fejlődni és virulni a budapesti orthodoxia dicsőségére.

Béke Dunaszerdahelyen(?)

Dunaszerdahelyről jelentik nekünk: A f. hó 5.-ére kiírt előjárósági és képviselő testületi választások előtt hosszas tárgyalások folytak a hitközségi és „Adasz Jiszróel”-pártok között egy egységes lista összeállítása érdekében melyen az országos központi iroda elnöksége is részt vett. Végre is sikerült az egyezséget létre hozni és a két párt megállapodott egy közös listában, melyen mindkét pártárnyalat kellő arányban képviselve van. A hitközségi elnök személyét illetően megállapodás jött létre, miszerint mindkét párt *Büschitz Lázár* bankigazgató jelölését akceptálta. A választás általános érdeklődés mellett folyt le és csaknem az összes szavazók az egységes listával szavaztak. A hitközségi tagok

remélik, hogy *Büschitz Lázár*, aki egyébként már működött mint hitközségi elnök és pénzügyi dolgokban kellő jártassággal bír, a hitközség pénzügyi viszonyait bizonyos időn belül szanálni fogja és — ami ennek az előfeltétele — az *Adasz Jiszróel* egyesülettel békés viszonyt fog folytatni.

Megválasztottak: *Büschitz Lázár* elnök, *Hübsch Lipót* és *Wetzler Péter* alelnökök, *Engel Armin* és ifj. *Weisz Hermann* pénztárosok *Engel Izrael* és ifj. *Stern Zsigmond* templomi előjárók, *Wosner Hermann* ellenőr. *Breuer Bernát* iskolaszéki elnök; *Frey Miksa*, *Fischer Gyula*, *Grünwald Adolf*, *Neuhausner Dávid* Porgesz Ábrahám, *Sternfeld Nathan* előjárók és 30 képviselőtestületi tag.

NOVY SMOKOVEC!

(Ujtátrafüred)

Orth. kóser Müller-pensió

Modern szobák, kitünő ellátás, mérsékelt árak. Egész évben nyitva. Telefon: 2.

FIGYELEM!

Az előnyösen ismert

FIGYELEM!

FRÄNKEL ORTH. KÓSER PENSIO és ÉTTERME SIÓFOKON

a fürdőtelep le szebb helyén (Batthyány-utca 16.) már május 25-én megnyílik. Mérsékelt elősaisoni árak, modern folyóvízes szobák, szép nagy árnyas kert és fedett terras. Elsőrangú normál, és diétás konyha. Mielőtt nyaralási programjáról határozná, okvetlen kérjen prospektust Budapesten: FRÄNKEL PENSIO, Rombach-utca 11.

Jesivaifjusági ünnepély Budapesten

Pesti bócherek vizsgáztatása.

A budapesti orthodox hitközség kebelében működő „Hizoháru” egylet (Budapesti Igaz Tóra és Jesivákat Támogató Egyesület) valóságos ünnepepét jelentette a peszach hetében rendezett vizsga, amelyen résztvettek mindazok a budapesti ifjak, akik vidéki jesivákon folytatják tanulmányukat. A „Hizoháru” egylet tudvalevőleg azért alakult, hogy a budapesti jesiva-ifjakat támogassa, emlékeztetvén bölcseink ama mondására: „Ügyeltek a szegények gyermekeire, mert belőlük fog kiindulni a Tan.” Az egylet ennek a feladatának immáron évek hosszu során a leggyönyörűbb módon tesz eleget és

a „Hizoháru” támogatásával most már több mint 100 pesti ifju tanuló különféle jesivákon

tanúságot tevé a budapesti orthodox hitközségben uralkodó vallásos szellemről, amelynek értelmében az orthodoxia első követelménye az ifjuságnak jesivákban való nevelése. A mult szemeszterben a köv. jesivákban tanulnak a „Hizoháru” által támogatott bócherek nagyobb számmal: Vác (18), Pápa (16), Nyitra (12), Abatjuszántó (7), Pozsony (7), Sopron (6), Nagykálló (5), stb. (Ezenkívül kb. 40 fővárosi bócher tanuló jesiván, aki nem veszi igénybe a támogatást.) A „Hizoháru” egylet újabbán azt az intézkedést tette, hogy a szemeszterközben összegyűjti a jesivákból hazajött fiatalokat, hogy azok beszámolják tanulmányaikról. Ilyen beszámoló volt *Chajl-hamajéd* negyedik napján. A hitközségi díszteremben megjelent a Hizoháru vezetősége az egész hitközségi előjáróság, igen sok érdeklődő talmid-chóchom. Nagy tisztelettel üdvözölték a megjelentek sorában *Frankl Adolf* orsz. elnököt. A vizsgáztatók *Sussmann* és *Steif* rabbik voltak. Jesivaként a pulpitus elé szólította *Dr. Deutsch Adolf* igazgató az ifjakat, akik közül azok, akik chaszidikus irányzatú jesivákon tanultak, külső megjelenésükkel is dokumentáltak a chaszidikus irányzat rajtuk gyakorolt, a vallásosságra nézve feltétlenül kedvező hatását. Egyenesen lélekemelő volt a Pestről kikerülő — valódi vallásos külsejű bóchersereg látványa. A több mint 100 főnyi ifjuság pompásan felelt minden kérdésre. A hozzáértők szellemi és lelki gyönyörrel hallgatták a feleleteket és minden jelenlevő azt a benyomást me-

rithette a hallottakból és a látottakból, hogy a budapesti orthodoxia jóvendője biztosítva van vallási szempontból, ha ez a generáció veszi majd kezébe a hitközség irányítását.

A vizsga után a „Hizoháru” választmánya óbudai *Freudiger Lipót* elnökléte alatt ülést tartott. *Sussmann* rabbi rámutatott a kitünő eredményre és lelkesítette a vezetőséget, hogy eddigi működése áldásos irányban haladjon tovább. Utána felszólalt a hitközségi elnök, óbudai *Freudiger Ábrahám* és megígérte, hogy a hitközség egész erejével támogatja a szent munkát. *Dr. Deutsch Adolf* igazgató szakszerű referátuma, *Schlesinger Adolf* előjáró, *Klein Mikszus* iskolaszéki elnök, *Mayer Ignác*, *Schönberger Fülöp*, stb. felszólalásai után, óbudai *Freudiger Fülöp* egyesületi alelnök kifejezte ama reményét, hogy az eredmény hatása emlékeztetőleg minden választmányi tag egy-néhány pártoló tagot fog szerezni. A vizsga — ugymond — bebizonyította, hogy azért amit a talmudifjaknak nyújtunk, a hitközségünk vallásos jövője tekintetében szószájalékos aranyfedezetet kapunk.

Bücsübanckett a jesivákba indulók tiszteletére.

Óbudai *Freudiger Lipót* elnök javaslatára elhatározta a választmány, hogy f. hó 22-én szombat este melave malke búcsulakomát rendez a hitközség dísztermében, a most meginduló nyári szemeszterre jesivákba készülő ifjak tiszteletére. A 230 terítékes izlésesen rendezett bankettet a Niszlel-éterem szolgáltatta; a rendezés körül *Roth Henrik* és *Klein Dávid* buzgoikodtak. *Freudiger Lipót* elnök köszöntötte az egybegyűlteket és az ifjakhoz igen szívélyes, meleg búcsuszavakat intézett. *Sussmann* és *Steif* rabbik, óbudai *Freudiger Ábrahám* hitk. elnök, *Klein Márkus*, *Dr. Deutsch Adolf*, *Welcz Izrael* rabbi magasztróptú homiletikai fejtegetések keretében fejezték ki azt a közóhajt, hogy a pesti orthodoxiának a Tóra és vallásosság tekintetében az utóbbi 1—2 évtized alatt szerzett jó hírnevét törekedjenek az ifjak fenntartani és tovább fejleszteni.

Lélekemelő volt egyes bócherek charifusz, ill. magidusz felszólalása: *Briszk*, *Kohn* Jerüchem, *Heilbrunn*, *Geczovits Jenő*, *Glück S'müél*, *Eichel*, *Neumann* (Óbuda), *Bernath*, — mind kiválóly nyújtottak.

Bencsolás után már éjjel is elmúlt volt, mégis akkor érte el az ünnepep a lelkesedés tetőfokát: *vallásos énekek ritmusa mellett táncra perdült az ifjuság s kört alakítva, — az öregekre is ráragadt a hév.*

Maga *Freudiger Ábrahám* hitközségi elnök is, izzó Tóraszeretete által hevítve részt vett a *szimcho sel micvo* eme spontán megnyilatkozásában. S megvalósult a messiási korszakra jóvendőt profétái szó: „*es tismach... bachürim u'kénin jach-dov*” együtt lejtettek körtáncot ifjak s öregek. — mintegy jelképezve, hogy a Tóra ápolása, szeretete elhozza majdan a várva-várt megváltást.

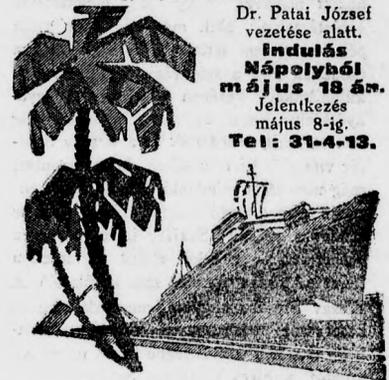
SEVOOTH JERUZSÁLEMBEN

Még egy páratlanul olcsó utazás a

„VULCANIA”

3300 tonnás pazar óriásmotorhajón
12 napos gyönyörű szentföldi túrával

Dr. Patai József
vezetése alatt.
Indulás
Nápolyból
május 18-án.
Jelentkezés
május 8-ig.
Tel: 31-4-13.

Prospektus küld:

COSULICH LINE
Thököly-ut 2 Váci-utca 17

A peszach Budapesten

Az orth. hitközségben az ünnepalatt igen élénk szellemi és vallási élet lüktetett. Több helyütt tanulmányozták a kitűzött *szüggot*, amelyet *Sussmann* és *Steif* rabbik fejtegettek az *Orczy*-templomban. Második napon a Sasz-chevra, mint szokásosan, *Frankl Adolf* országos elnöknel tisztelgett. A Csáky- és Tompa-utcai templomokban *Welcz Izrael* rabbi beszélt. A Tiferesz *Bachurim*nak is bő ünnepi programja volt. A jótékonyaság terén a Népszalmit kitünő teljesítményét emeljük ki. A chaszidikus imaházakban rendkívül bensőséges volt az ünnep, különösen annak búcsuztatása. Imák recitálása, tánc. és ének közepette fejezték be az összehasonlíthatatlan szépségű ünnepep.

Az eltűnt sekel . . .

A pezachkor váratlanul elhunyt Rabbi Jehüdo Goldstein kisszebeni főrabbi a világhírű Raábi Jehüdo Aszód dumaszerdahelyi gaon leszámazottja volt, akinek egyik homileitika művét két évvel ezelőtt sajtó alá rendezte a megboldogult. A mű bevezetésében érdekes vázlatot közöl a nagy gaon életrajzából, melyből az alanti bájos epizódot lefordítottam a „Zsidó Ujság” olvasói számára.

Egy alkalommal — 1870 körül lehetett — nagyon fontos ügyben, országos nagygyűlésre gyülekeztek nagyjaink Pestre. Az értekezleten R. Jehüdo Aszód is résztvett. A gyűlés befejezése után, a pestiek az előkelő vendégek tiszteletére nagy lakomát rendeztek, mely alkalommal székfoglaló beszéd Tóra magyarázatok hangzóitak el. A lakoma után, a nagy pozsonyi gaon, a K'szav Szaifér meglepetéssel óhajtván kedveskedni rabbitársainak, kivett zsebéből egy hajdani bibliakorbelti pénznemet, egy „szent sékelt”, amit azon szándékból hozott magával, hogy azt megmutassa rabbitársainak, akik még egy ilyen ritka pénznemet nem láttak. A rabbi bámulva csodálta meg a szép régiséget, mindegyik külön-külön kezében megforgatva gyönyörködött benne, úgy hogy hosszabb ideig tartott, amíg nézegették és a K'szav Szaifér vissza is kérte a sékelt. Mivel azonban még nem látta mindenki, kérték, hogy engedje meg további megtekintésre. Amikor ezután a K'szav Szaifér ismét kérte a pénznemet, — a sekel eltűnt és minden keresés-kutatás ellenére sem került elő. A K'szav Szaifér nagyon megijedt erre és keservesen panaszkolt a veszteséget, mint-hogy a sekelt ő örökségbe kapta nagynevű apjától, a híres Chaszam Szaifér-tól.

A rabbi közt volt Rabbi Menáchem Prossnitz célemlí főrabbi is, aki midőn látta a K'szav Szaifér fájdalmát az eltűnt sekel fölött, hirtelen felállva helyéről az ajtóhoz lépett, melyet lezárt és a kulcsot magához véve, így szólt:

— Uraim, itt mi most egy igen kényes helyzetbe kerültünk, melyen csak úgy segíthetünk, hogy mindegyik rabbi a mellette ülő társát megmotozza... Ámbár egy pillanatil sem gondolok arra, hogy valaki közülünk — I'ten ments — a sekelt elcsalhatta volna, de minden esetre szükséges a motozás, már csak azért is, hogy a pozsonyi gaont megnyugtathassuk. Ezért zártam le az ajtót, a kulcsot magamhoz véve, hogy addig, amíg a motozás tart, a termet senki el nem hagyhatja.

Ezt az ajánlatot a jelenlévők helyeselték s egyhangúlag elfogadták, s megkezdődött a zsebek motozása. Ekkor azonban felállt Rabbi Jehüdo Aszód és így szólt:

Minden zsidónak

fontos

hogyan

Weisz Mendel

ujjonnan megnyitott

pompás

orth. **שני** vendéglőjének

fehértermét

megtekintse, ahol a zsidóság

elitje rendezi

esküvőit,

társasvacsoráit

Menü: (4 tál étel) P 1.30.

Egész éven át שני על פאלinkák, chόμεcz árban Sajt szüretelésű borok.

Családi összejöve-

telek olcsó rendezése: halpaprikás

állandóan kapható

50, 60 fillér

WEISZ MENDEL

orth. vendéglője

BUDAPEST

Wesselényi- és Kazinczy u. sarok.

Cimre ügyelni!

(Sürgőnycim: Orth. Weisz, Budapest Wesselényi-utca)

— Uraim, én a motozást nem helyeselem és nem egyezem bele. Mit szól majd a világ ahhoz, hogy a rabbi egymást gyanúsítják a sekel elcsalásával? — Hiszen ha a dolog kitűnődik, akkor egy óriási „Chilül Hasém” származik majd belőle... És ha én tiltakozással egyedül is állok a többséggel szemben, ellenzem a motozást és figyelmeztetem rabbi társaimat, hogy senki se merjen zsebeimhez nyulni...!

Nagy felháborodást váltott ki ez a felvétel, mert sehogysem tudták megérteni, hogy a nagy többséggel szemben egyedül ő emeljen kifogást a határozat ellen. A motozást azonban tovább folytatták, Reb Jüdo Aszód kivételével.

Egyszerre azonban kopognak az ajtón, mire Reb Menáchem Prossnitz oda sietve, kinyitja az ajtót. A cselédeleány lépett be, kezében tartva az eltűnt sekelt. A leány elbeszélte, hogy az edény mosogatása közben vette észre egy tányéron s mindjárt gondolta, hogy a rabbitól származik...?

Ezek után persze rehabilitálva lett Reb Jüdo Aszód. De a jelenlévők most már annál kíváncsiabbak voltak, mi is volt az oka előbbi magatartásának, mert — úgy mond — amíg a sekel hiányzott, esetleges gyanúsításra adhatott okot a motozás eleni tiltakozás... de most, midőn ez elől tisztázódott a dolog, érthetetlennek látszott az ellenkezés. Sok kérés-könyörgés után megszólalt Rabbi Jehüdo Aszód, miközben a jelenlévők legnagyobb ámulatára az egyik zsebéből egy ugyanolyan sekelt húzott elő:

— Uraim, én magam is hoztam ide ugyancsak olyan sekelt, mint a pozsonyi főrabbi, szintén azzal a szándékkal, hogy mint ritka, szent ereklyét mutogassam rabbitársaimnak. Ezt én a mennyegzőmre, mint nászajándék kaptam mesteremtől Rabbi Mordcháj Binétől. Midőn azonban a pozsonyi gaon megelőzőt a sekel bemutatásával s látva az ő örömet, elhatároztam, hogy a saját sékelemet nem mutatom, hogy azt higgye, hogy az ő sekelje valami pártatlan és senki által eddig még nem látott valami. De miután az előbbi kellemetlen incidens következtében motozásra került a sor, mondják uraim, mily kínosan érintett volna, ha egyik társam a zsebében megtalálja a sekelt, hiába hangoztattam volna ártatlanságomat, ugyebár mit sem használt volna és ha egyik-másik el is hitte volna, a többség azonban továbbra is megmaradt volna gyanúja mellett... Ugyebár, belátják: helyesen cselekedtem, amidőn zsebeim megmotozását megakadályoztam...

Ekkor látták csak a nagy gaon szerénységét és jámborságának őszinteségét. Ez a sekel — fejezte be a megbold. kisszebeni főrabbi — jelenleg az én birtokomban van...

Guttman József (Torna)

A német zsidóság martiriuma

A frankfurti „Israelit” a vezető orthodox orgánus, legutóbbi számaiban mélyseges erkölcsi komolysággal telített cikkek jelentek meg, amelyeknek alaphangja az, hogy a rettenetes időkben a zsidónak meg kell találni az utat az I'tenhez és a Tóra parancsai teljesítéséből kell meríteni az elmentálási képességet. Az egyik közlemény fájlatja, hogy Németország politikájának mai irányítói tulajdonképpen nem ismerték meg azt az erkölcsi értéket, amely a zsidó vallásban rejlik, mivelhogy nem volt alkalomuk a német zsidó orthodoxia életével megismerkedni. A vallás szempontjából — írja —

rendkívül szomorú hogy a faj imádása lett vallással, I'tenimádás helyett. A német orthodoxia csodálkozóan tekint a keresztény egyház vezetői felé, hogy ilyen viszonyok mellett még nem találták meg a kellő s világos szót a vallás eszméjének védelmére.

Felemlítendő, mint örvedetes jelenség, hogy az „Israelit” szerint, a szomorú idők tanulságai alapján több frankfurti eddigi szombatot nem tartó cég elhatározta, hogy

Orth. rabbi felhívása a német zsidósághoz

— A német zsidóság oly események és tények elő lett állítva, amelyek szívközhöz szólnak nyomasztó hatással. Amint mint régen elnyert tulajdonunknak véltünk, az kétségessé lett. Mint egy nehéz hűdrcnyomás ránk nehezedik az aggodalom a kenyérért és a létfenntartásért. Aki egyáltalán hisz abban, hogy a zsidó történetnek értelme van, e nehéz megpróbáltatásokban nem láthat csupán véletlent; csak egy magasabb irányítás lehetett az, amely kemény nyelven beszél hozzánk, hogy szenvedésben és bánatban való hősség által felemeljen bennünket a vallás erkölcsi emberiség magasabb fokára. Büszkélkedés nélkül mondhatjuk: a német zsidóság a mi vallásközösségünkben szellemileg vezetett és vallási kulturális valamint zsidó és általános tudományban, irodalomtudományban és ember szeretetben való működése által nagy érdemeket szerzett. Annál súlyosabban nehezdednek ránk a jelenlegi események. „Akit I'ten szeret; azt szenvedéssel sújtja”.

A mi védtelenségünkben a végzet elhárítására irányuló összes kísérleteink sikertelenségében nem ismerjük-e fel a régi szót: „Senkire sem támaszkodhatunk: csak a mennybéli Atyánkra”? Azt hisszük, hogy a német zsidóságnak két

ezentől üzletet zárva tartják szombaton és zsidó ünnepeken.

Mivelhogy az ifjuság egyrésztben, amelynek nem volt alkalma zsidó vallásos nevelésben részesülni, igen nagy mértékben terjed az óhaj vallásos élet-tartalom megszerzése iránt, oly mozgalom indult meg, amely ilyen fiatal embereknek alkalmat ad vallásos zsidó családokban való társadalmi érintkezésre. Ily célú társadalmi érintkezések létesítését I'tenszerűen fogják elősegíteni.

Megrendítő az, amiről az „Israelit” a *s'chito* (rituális metszés) betiltásával kapcsolatban ír. Eddig nem látszott kizárva, hogy külföldről lehet majd hozni kóser húst.

A bádeni állambiztos most megtiltotta (egészen biztos: kegyetlen, gyűlöletes indokból), hogy külföldről behozzák olyan vágómarhának a húsat, amelyet előzőleg nem káblítottak el.

Ez valószínűleg általános tilalommal lesz és így felmerül a kérdés: mit fogunk csinálni a zsidó kórházak a betegekkel és cukorbeteggek, akiknél életkérdés, hogy hústeleket kapjanak.

irányban kell megtérnie. Egy évszázad óta a szombat megszentelése a gazdasági létfenntartásra való tekintettel egyre csökken. S most látjuk, hogy a mi vallástörvényeink megszegése árán elérni óhajtott egész gazdasági biztonságunk hiábavaló lett. A német zsidóság szívére akarjuk kötni legelőször is a szombat magas ideálját. Hadd urálja megint a szombat az életünket a munka megszentelésével az ő emberbaráti szeretetével.

— Egy másik eltévelyedésünket látjuk abban, hogy gyakran elhanyagoltuk a házaikat megnemesítő és ösztönéletünket megszentelő étkezési törvényeket. Most e törvények megtartása a rituális metszés eltiltásával veszélyeztetve van. A szenvedéshez hozzászokott zsidót a húsio-

Metsző-(sakter-)fujtatók!

SULKÓ ÉS WINTERNITZ
fujtatógyár. Alapítva 1894.
Budapest, VI., Jász ucca 3.

A magyarországi aut. orthodox hitközségek tulnyomó részének állandó szállítója.

Javítások!

gyasztásról való lemondás nem fogja megrendíteni az ő I'tenhez való hűségében. Be kell bizonyítanunk hogy vallásunk becsületéért nem nehéz nekünk semmiféle lemondás és semmiféle áldozat.

— Hittestvérek! Ne rendüljete meg! Nehéz szenvedések sújtanak bennünket, de a próféta szó értelmében ezek messiaszi szenvedések és a jövő üdvösségének biztosítékai. Ne veszítétek el bátorságotokat! Őrizzétek meg a lélek örömet, amely I'tenben való bizalomból fakad. „Akkor könnyek között vetnek még aratni fognak öröm közepette.” Legyünk hűvek I'tenhez, akkor ő nem fogja megtagadni tőlünk az ő segítségét.

Menekülés Németországból

A palesztinai kormányzat ezer bevándorlási certifikátumot bocsájtott rendelkezésre a Jewish Agency-nek, menekülő német zsidók részére. — Április 7-ig kb. 3000 zsidó menekült Svájcba. — Belgiumban kb. 3000 zsidó talált menedéket. — Hollandiába 2000 német zsidó körül érkezett.

Hitlerista miniszter zsidó kísérelője

Göring porosz miniszterelnök a napilapok jelentése szerint Olaszországba ment, természetesen politikai céllal. Olaszországi tartózkodása alatt Balbo miniszter volt a társaságában. Ebben az a különös, hogy az olasz kabinetben Balbo az egyetlen zsidó miniszter. Így tehát nem alaptalan az a feltevés, hogy Mussolini szándékosan üdvözöltette a hitlerista minisztert Balbo által, hogy ezzel kifejezze ellenszenvét a mai német politika iránt.

A német szellemi világból

Németországi ügyvédek, orvosok, állami és városi tisztviselők, középiskolai és főiskolai tanárok hivatalból való elbocsájtása mindenütt megtörtént a Hitler-kormány rendelkezése szerint, kiméltlenül és kegyetlenül. Ezzel kapcsolatban a göttingeni egyetem hírneves tanárát, Dr. Franckot, aki 1925-ben a Nobeldíjat nyerte, úgy látszik kiméltlenül akarták részesíteni, már csak azért is, mert frontarcos volt és több kitüntetéssel szerzett. De Franck professzor nem kért ebből a kiméltből és kérvényt nyújtott be a miniszterhez, amelyben kéri a felmentését azzal az indoklással, hogy nem akar más megítélésben részesülni, mint hittestvérei. — A német kormány ama törekvése, hogy az egész szellemi életét zsidómentessé akarja tenni, arra indította a hozzáértőket, hogy megállapítsák, hogy az orvostu-

dománynak legkiválóbb felfedezései (salvarsan, kokain) továbbá a technika legújabb vívmányainak egy nagy része szorosan összefügg a zsidó tudósok munkájával és így ezeknek nevei nélkül el sem képzelhetők a legújabb kor technikai, kulturális és tudományos vívmányai.

Az olasz zsidók intervenciója Mussolininál

Rómából jelentik: A kormány főnöke hétfőn fogadta Róma főrabbi-ját, *Sacerdote Angelot*, aki az olaszországi zsidó hitközségek szövetsége nevében tájékoztatta *Mussolinót* Olaszország zsidó lakosságának keserű és aggódozó érzéseiről, mert Németországban élő hitestvéreik súlyos helyzetben vannak és átadta a zsidó hitközségek tanácsa által elfogadott határozatot.

A Mussolininak átadott határozat így szól:

Az olasz zsidók nevében, akik e gyászos órában együtt éreznek a súlyosan megkísértett németországi zsidókkal, Olaszország zsidó hitközségeinek szövete-

sége azt az őszinte kívánságát fejezi ki, hogy a német zsidók rendes életfeltételei sürgősen visszatérjenek az igazságtalan korlátozásokat megszüntessék és adják vissza nekik polgári egyenjogúságukat.

Az olaszországi zsidó hitközségek szövetsége azt kívánja hogy minden művelt állam teljesítse azokat a kötelező szerződéseket, amelyek a kegyetlen kilengések ismétlődését lehetetlenné teszik és a zsidókat a jogtalan üldözéstől megvédik.

Mussolini kijelentette, bízik benne, hogy a helyzet hamarosan rendbejön.

Anácik gyalázatosságaiából

Wiesbadenben meggyilkolták Cassel és Rosenstrauch zsidó kereskedőket. — Egy Németországban járt utas elbeszélése szerint amlint a vonata Drezdába érkezett, az összes zsidógyanus utasokat leszállították, teljesen levetkőztették őket s többeket alaposan megverték. — Egy másik nagy német városban a rabbi szakállát leégették. — Egy harmadik helyen a rabbit tetteleg inzultálták.

Mit szól Anglia és Franciaország?

Az európai parlamentek közül az angol parlament tárgyalja állandóan a németországi eseményeket. Április 19-iki jelentés szerint az alsóház ülésén *Nathan órnagy emelkedett szólásra*:

— Bár a németorsz. eseményekről tulzolt hírek vannak elterjedve meg kell állapítani, hogy a hivatalos nemzeti szocialista program tulajdonképpen elég hangosan hirdeti, hogy a zsidókat ki akarja zárni az összes állampolgári jogokból. Husz évvel ezelőtt Edward király Miklós cárnál intervenált az orosz zsidók érdekében, az angol külügyminisztériumnak most is ugyanazt kell tenni Berlinben.

A zsidóbarát *Wedgwood* alezredes követeli, hogy Anglia engedje be a németországi menekülteket, mert ez felel meg az angol tradícióknak és az ellenkezője szégyen volna Angliára.

Morris konzervatív képviselő hangsúlyozza, hogy az egész világ elítéli a mai német kormány zsidópolitikáját és különösnek találja, hogy éppen Né-

metországban támadja meg egy fégyveres többség a védtelen kisebbséget, holott kb. 12 millió német lakik mint kisebbség különböző országokban és ez a német kisebbség a németországi események után semmiféle kíméletet nem igényelhetne.

Utána *Herbert Samuel*, Palesztina volt főkörmányzója hangsúlyozza, hogy meg kell nyitni Palesztina és Anglia kapuit a menekültek részére. Mint a zsidó közösség tagja, köszöni *Sir Chamberlain*-nek és a többi nem zsidó szónoknak a szerencsétlen zsidó testvérei iránt nyilvánított együttérzést. A németországi zsidóság nagyot alkotott kulturális tekintetben. Palesztina mostani virágzó állapota megenged egy nagy zsidó bevándorlást. De azt hangsúlyozni kell, hogy csak Németországban magában lehet a zsidóság ügyét elintézni. Az angol kormány találja meg a módot és a formát, hogy befolyását érvényesítse az igazság irányában. *Nincs semmi értelme a német-*

ellenes bojkottnak. Semmiféle zsidó szervezet nem fog résztvenni ilyen mozgalomban.

A felszólalásokra *Sir John Simon* külügyminiszter válaszolt és hangsúlyozta, hogy a palesztinai b-vándorlást elő fogja segíteni. A Palesztinában tartózkodó németországi zsidók abbéli kérelmét, hogy rokonaikat engedjék hozzájuk, a legnagyobb jóindulattal fogják elbírálni. Epen ilyen jóindulattal tanusítanak majd a legalább 500 fonttal bíró középosztályúak és 250 font felett rendelkező iparosok beutazási kérelmének eldöntésénél.

A francia parlamentben egy képviselő interpellációjára *Chautemps* külügyminiszter kijelentette az egész képviselőház helyeslése közben, hogy Franciaország kapui nyitva vannak az üldözöttek számára.

Bernfeld Sámuel debreceni hitközség elnöke beszámolója palesztinai utjáról

Bernfeld Sámuel, a debreceni orth. hitközség kiváló elnöke, az orth. Központi Bizottság tagja, a debreceni Tiferesz Bachurim felkérésére az elmúlt szombat este nagyszabású előadásban ismertette szentföldi útján szerzett tapasztalatait. A debreceni zsidóság színéjára zsfölöség megöltötte a tágas hitközségi tanácsot. Miután Weinberger Miksa ifjúsági elnök üdvözölte a Tiferesz nevében az illusztris előadót, Bernfeld Sámuel egy óras előadásában lebilincselő módon ismertette egyrészt gazdasági, másrészt vallási szempontból a szentföldi viszonyokat. Objektív megvilágításba helyezte az ott elért gazdasági eredményeket, feltárta a vallásos élet kedvező és kedvezőtlen jelenségeit, rámutatott az észlelt hibákra és azok orvoslásának eszközeire. Előadásának alapgondolata, hogy Erecz Jiszroél felépítése csakis vallásos alapon történhetik és ehhez a vallásos zsidóság egyesített erőfeszítése, újabb — az eddigi szervezetektől független — munkára való megszervezése szükséges. Az őszinte zsidó érzéstől áthatott gyönyörű előadást mindvégig feszült figyelemmel halgatta a közönség, amely Bernfeld elnököt lelkes ovációban részesítette.

Zsidó bölcsélet

II.

Szaadjo goajni.

Felsőegyiptom egyik városában született 892-ben, ahol 30 éves koráig kitaró munkával és vasszorgalommal a zsidó tudományokba mélyedt, majd az akkoriban erősen divó arab nyelv ismerete segítségével rövid időn belül általánosan elismert zsidó tudós és bölcsész válik belőle. Tekintélye csak emelkedik akkor, mikor az eretnek *Chivi Albalchi* ellen számos vitairatot tesz közzé. Széleskörű tudományos munkássága eredményeként 928-ban a híres szurai talmudiskola „*Res-meszivto*”-jává nevezi ki az akkori „*Res-goluszo*” (a diaszpóra feje). Igazságszeretete miatt azonban rövid idő múlán nézeteltérése támad *Res-goluszo*-val, Dovid Ben Zakaj-jal és így kénytelen a nyilvános szerepléstől visszavonulni. Visszavonultsága alkalmat nyújt neki arra, hogy gondolataiba elmerüljön és filozófiai rendszerét megalapozza, amely 933-ban, főművében a „*Szefer hoemünajss v'hadajss*”-ban (arabul: „*Kitab al-Amanat val Itigadat*”) lát napvilágot. A béke köze és a *Res-goluszo* között később helyreáll ugyan, de a kiállott izgalom következtében már 942-ben hunyja le örökre szeméit az egész zsidóság és a művelt világ mély fájdalomra.

Rengeteg művet hagyott az utókorra, így többek között a Tóra arab fordítását, amelyet az arab zsidóság a hetiszakasznak megfelelően szombatoként még ma is „ismétel”; magyarázatot írt a „*Szefer Jecziro*”-hoz. Munkássága azonban nemcsak a gondolkodó agy, hanem az érző szív hagyatékát is örzi. Kiváló lírai költeményeit a zsidóság imádságai közé vette fel és templomainkban ezek az imák az ünnepi liturgia jelentős részét alkotják.

Főművének a bevezetésében adja már meg munkájának irányát akkor, mikor kijelenti, hogy célja „a Tóra tanításainak a bölcsélet és a határozott irányú gondolkodás útján való alátámasztása”. Hítt, kinyilatkoztatást az emberi észsel és gondolkodással összhangba hozni, — ez Szaadjo goajni célja és így megalapítója lett egy új bölcséleti ágának, melyet műszóval a valásfilozófiában szupernaturalisztikus racionalizmusnak neveznek. Ez az irány lázba hozta a goajni korát, utat mutatott a Rambannak és kihatással volt még a XVIII. századbeli filozófiára is.

Az iteni kinyilatkoztatás — kezdi a goajni a gondolatmenetet — olyan törvényeket fektetett le a zsidók kezébe, melyek az emberi észsel nemcsak hogy ellentétben nincsenek, hanem ellenkezőleg:

a Tóra olyan törvényeket tartalmaz, amelyeknek szükségességét az emberi ész is diktálja.

Már most felvethető valaki a kérdést, ha iteni törvény és emberi gondolkodás között tényleg oly közeli kapcsolat áll fenn, minek vált hát szükségessé az iteni törvényeknek a kinyilatkoztatása? De igenis szükség volt rá és pedig kettős oknál fogva. Először azért mert hitre, erkölcsre akarja nevelni Pten azokat is, akik a saját gondolkodásuk útján gondolkodóképességük korlátoltsága folytán a tiszta erkölcs eme tórabeli törvényeire nem jönnek rá. Másodsor azért mert Pten a tévedéseket és más akadályokat, melyek az embert gondolkodásában gyakran megakasztják, a kinyilatkoztatás által mellőzni akarta és így egyszermindenkorra kész egészéként fekszik az ember előtt az a legfelsőbb ész diktálta törvény, amelyhez csak súlyos tévedések zatos gondolkodás segítségével. Mindezek ellenére követelmény-

ként állítja fel a gaon az iteni útjainak racionalisztikus úton való keresését is. Ezen az úton magyarázza az összes zsidó törvényeket és hagyományokat. Maga a vallási hagyományok hitelességének magasabb szempontból való magyarázata külön fejezetet foglal el Szaadjo bölcséletében.

Minden tudásunk az emberiség történetéről szavahihető hírszolgálatokon alapszik, amelyek nélkül aligha tudnánk az elmúlt századok történetét konstruálni. Semmi okunk nincs arra, hogy bármely történelmi adatot cáfoljunk akkor, amikor az esemény a nyilvánosság előtt játszódott le, mikor szemtanúk bizonyítják írásaikban annak valódiságát és megtörténtségét. Ez áll a vallási hagyományokra is.

Az egész nép szeme előtt játszódott le a kinyilatkoztatás. próféták szava, bölcsök parancsolata és tilalma, Izrael fiainak összessége előtt hangzott el és történelmi adatként maradt ránk, mely szent igazságként áll előttünk. De ahoz sem fér kétség, hogy a mi mestereink iteni küldetés folytán közölték a zsidósággal iteni törvényeit. Bizonyítja ezt a csoda, mely elengedhetetlen előfeltétele volt minden prófétai küldetésnek és amely az iteni sugallatot bizonyította.

Az ész, gondolkodás és az iteni törvények egyöntetűsége azonban megnyilatkozik a gaon etikájában is, melyhez világtörvényszerű bizonyítékai vezetnek el. A világ teremtőjének, Pten létét azáltal bizonyítja, hogy kimutatja a világ időbeli végtelenségét, amelyből természetesen a következik, hogy a világ teremtve lett. Négy bizonyíték közül kettő a következőképpen hangzik: 1) Minden összetett mű valamely teremtő kéz munkájának az eredménye, amely az egyes részekből egy összetett egészet alkotott. A föld és a rajta levő testek, az égből és benne elhelyezett égitestek mind-mind apró részekből rakattak össze, bizonyos tehát, hogy a világ teremtett. 2) Ha a világ öröktől fogva létezne, akkor arra lenne szabad következtetni, hogy bármely meghatározott időpontig végtelen idő mult el. Ez azonban lehetetlen, mert csak egy bizonyos, meghatározott idő múlhat el, de sohasem a végtelen idő. Ahoz tehát, hogy mégis elmondhassuk, hogy a mai napig egy bizonyos idő mult el a világlét óta, el kell ismernünk, hogy a világnak volt időbeli kezdete, vagyis: teremtett. Pten létének megállapítása után, tulajdonságainak elnyerésére tér át, amelyeknek három legfontosabbika az élet, erő és bölcsesség. Csak a mi gyarló emberi nyelvünk kénytelen e három tulajdonságot három szóban kifejezni, de valójában e három attributum Pten lényében egybeforr, mindhárom egymásbaolvadva az egyedüli örök Pten tulajdonságai, ellentétben a régi perzsa felfogással, mely a dualisztikus teóriát és más tanokkal, amelyek a háromságot hirdették. Itt azután az általános etika terére tér át Szaadjo az iteni es ember közti viszony problémáját tárgyalja.

Az ész az embert az erkölcsi követelményeknek csak az alapfeltételeire vezetné rá, az egyes részletek, az alap kiegészítését képező apróbb törvények, mint mondtuk, az emberi ész számára gyakran hozzáférhetetlenek és ezért is szükség volt az írott törvényre. Pten ezeknek az összes törvényeknek betartására súlyt fektet. Hogy mi célja van vele? Népe boldogsága! A Tórában lefektetett törvény nem vége, hanem eszköz csupán az emberi boldogság eléréséhez. Azért követeli Pten a törvények betartását, hogy ezáltal teljesebb legyen az emberi boldogság, ami annál nagyobb, minél jobban van az ember áthatva attól a tudattól, hogy arán, hosszú idő elmultával jutna el az ember a lassú és fokozatos boldogság saját munkájának, erkölcsi tisztaságának, a törvények tiszteletbetartásának az eredménye. Ptennek nincs

Peszach után is legjobb és mégis legolcsóbb

Orth. kóser csokoládé (mogyorós is)

1/6-os és 1/10-es táblákban, legfinomabb kivitelben. Elsőrendű cukorka, desszertek és különlegességek
Orth. kóser keksz, levestészták és ostyaárak

WEISZ MÓR keksz, kétszersült s süteménygyárában
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42—3—65.

Butorok:

kombinált szekrények, rekamierek, hangulatlámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosárak nagy választékban

Olcsó árak.

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31

Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény. Fiókház: Wádor-utca 21.

szüksége az emberek erkölcsösségére, ez csupán az emberek javát van hivatva szolgálni. De a törvények betartása vajjon mindig áldást, boldogságot hozott-e az emberekre? Itt Szaadjo oly pont-hoz érkezik, mely magasabb gondolatvilágba röpti, a racionalizmus újabb értelmet nyer, a mindent megérző szív a száraz és fölött diadalmaskodik és megérzeti vele a túlvilági életet, mindent kárpótló boldogságával. Eskatológiája mélyen rejlik a talmudi bölcsék tanításaiban (Brochajsz 28.; Sabosz 153.). Minden ember egykor I'ten trónja elé kerül, hogy cselekedeteiért vállalja a felelősséget. És ha e világon mégis gyakran a jámbor lakó, a gonosz pedig jólétben dúskál, akkor ez nem egyéb, mint partikuláris büntetés vagy jutalom az elkövetett bűnért vagy jótevésért. Az igazi büntetés vagy jutalom csak a jövő világban vár a halandóra.

A büntetés, a fájdalom és emberi nyomorúság azonban e világon is magasabb célokat szolgál. És itt a Szaadjo-i filozófia nagyszerű theodiceában csendül ki, a szenvedés az emberiséget térdre kényszeríti I'ten előtt, bensejében alázatosság támad, ajkán fohász kél, hogy bűnéért esedezjen, hogy jobb útra térjen;

megsemmisülten borul le I'ten színe előtt és megfogadja, hogy I'ten törvényeit tiszteletben fogja tartani, hogy így, ily kegyelvek árán elérje boldogságát, ami I'ten célja. És ha ártatlan gyermek, tudatlan állat szenved I'ten sújtó keze alatt, a túlvilági élet boldogsága rájuk is vár, mert a lélek halhatatlan, a lélek a test elporladása után is épségben marad és e két substancia egykor ismét egyesülni fog, hogy mindenkinek része legyen a túlvilági életben.

Szaadjo-nak ez a tanítása a Talmudban találja eredetét (Sabosz 152., Chagigo 12., Szanhedrin 91.) és ez a tiszta zsidó tanítás nagy hatással volt későbbi filozófiai rendszerek kialakulására is. A goajn a Talmud alapján három alapigazságot állít fel racionalisztikus rendszerében és ezzel a XVIII. századbeli filozófiai irány alapjait rakja le: 1. I'tent, mint a világ megteremtőjét 2. az akaratszabadságot, mely az embert jó vagy rossz útra, boldogság vagy szenvedés felé vezeti és 3. a lélek halhatatlanságát, mely a halandó ember és örök élet között összekötő kapcsolatot alkot.

Dr. Stern Salamon

Utazás Erecz Jiszroelba

— Szülőkhöz írt levél. —

Jeruzsálem, Erev peszach.

Tegnap este szerencsésen megérkeztem Jeruzsálembe.

A hajóról való kiszállásunk Haifában reggel hat órától déli egy óráig tartott, de addig csak az amerikaiak és mi magyarok szálltunk ki. A többiekre, németek, lengyelek stb. — azt mondták, hogy öreájuk csak éjjelkor kerül sor, de nem tudom, hogy még akkor is leengedték-e őket: A múlt héten ugyanis százhusz lengyelt küldtek vissza, illetve nem engedtek partra szállni; eggyel közülük Athénban találkoztunk, sírva beszélt, hogy csak odáig hozták őket vissza a hajón és most nem tudnak hová menni, mert nincs egy fillérjük sem!

De most leírom nektek az utazásomat úgy, ahogy röviden tudom, mert ahhoz nem az én tollam kellene, hogy leírjam mindazt a sok szépet, amit ezen a héten láttam — többet, mint egész életemben. Kedden reggel, április 4-én indultunk Pestről. Utunkban először a Balatonhoz érkeztünk, mikor megláttam, oly lelkes-

dés fogott el, hogy utitársaim gúnyosan mondták: ha már ez ennyire tetszik, mit fogok még a tengerhez szólni? Mikor legelőször megláttam a tengert, szóhoz sem tudtam jutni, olyan szép volt, mint egy festmény, a nap úgy sütött, mint nálunk júniusban. Voltunk Rómában is, egy óráig keresztül autóval megtekintettük a várost, majd szerda este Nápolyba érkeztünk, ahol hajóra szálltunk.

A Vulcánia óriási nagy — 24.000 tonna — motoros luxushajó, úgy hogy sokszor alig tudom a kabinomat megtalálni. A tenger és az idő remek. Gyönyörű volt indulásunk Nápolyból. Rengeteg sok olasz, zsidó testvérünk volt a parton; az egész országból jöttek. Induláskor szebbnél-szebb héber dalokat énekeltek és integettek nekünk. Amíg csak a hajót látni lehetett, felénk kiáltottak: „Lehészroajs beerec Jiszroel!” (Viszontlátásra Izrael földjén.)

Az út csodaszép volt, majdnem állandóan a fedélzeten vagyok, gyönyörű narancs- és citromligetek mellett jöttünk el. Csütörtök este Joszele Rosenblatt híres amerikai kántor és fia koncerteztek éj-

félutáni egy óráig.

Athénban nyolc órát vesztegelt a hajó. Ezt az időt a görög főváros megtekintésére használtuk fel.

Vasárnap reggel érkezünk meg Haifába. Hogy mily érzéssel léptem először őseink földjére, a könnyek milyen árrával üdvözöltük a szent rögöt, azt leírni képtelen vagyok... Haifából Jeruzsálembe autóbuszon jöttem, nagyon kedves pesti hittestvérek társaságában, kik elkísértek egészen a rokonok házáig és gondoskodtak a csomagjaimról is.

Most itt ülök Jeruzsálem szent városában, szerető rokon körben és írom nektek ezt a levelemet, *erev jomtov*-kor, és soha nem ismert áhítattal, szinte földöntúli boldogsággal várjuk a nagy ünnep beköszöntését.

Herskovic Margit (Edelényből)

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob utca 27.
(Skrek-ház) Lift.

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedés
Budapest, Dob-utca 28. sz
TELEFON: 31-6-73.
Zair kicsinyben és nagyban, a leg-
jutányosabb árban, vidékre is.
Garantált tiszta és prima áru.
Legelőcsőbb bevásárlási forrás!

Parókák divatos,
izléses
hullámos hajból csak
PIECHNIK ÉS MECHTL-nél
Budapest, IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Méret utáni férfi- és
gyermeköltönyök, férfi- és
gyermekfelöltők nagy és
elsődrendű szövetekből és
kivitelben jutányos árban

Deutsch Mór és Fiainál Ugyanott kész férfi-
és gyermekruhák
Budapest, Károly király körút, Központi városháza nagy választékban

Szlovákiából

A huszti jesiva működik. Duschinszky főrabbinak a Szentföldre való költözése — mint előre látható volt — elhalasztódott, s így a most meginduló szemeszterben jesiváját a rendes módon Huszton tovább vezeti.

Az ungvári hitközség legutóbbi választásánál — mint jelentették — élesen összecsaptak a pártok. A választás eredményeként elnöknek választották dr. Lászlót. A választást a hitűiek állítólag megpeticionálják.

A kisszebeni főrabbi z.c.l. elhunyt. Kisszebenből jelentik: Hitközségünk súlyos veszteségét jelenti Goldstein Juda főrabbi hirtelen halála, peszach második napján. Működésével az egész hitközség szeretetét szerezte meg. Vallásosság, emberszeretet jellemezte egész életét. A szent tan tanulmányozásának szentelte egész erejét. Már nagyatyja R. Ezro Czajréf Goldstein, a dunaszerdahelyi hitközség híres rabbielőke (ros bészidn) volt. Az elhunyt a hírneves tiszafüredi R. Majse Szafter veje volt s csupán 58 éves életkort ért el. Temetése Chajl-hamaj'ed első napján folyt le. Mélyérzésű beszédekben bucsuztatták Spitzer szepesváraljai, a fivére Goldstein Ezra balatonfüredi, Braun héthársi, Feldbrand sehesi, Friedmann lublói főrabbi, továbbá Jungrelsz rabbi az eperjesi és Wiesenberg főtitkár a kosicei hitközség nevében.

Talmudista búcsúztató Pozsonyban. A pozsonyi Aguda az elhunyt szombat délután a vidéki jesivákba induló pozsonyi ifjak tiszteletére „solajs sz'udajsz" bucsulakomát adott. Az Aguda nagytermet színelőző megöltötte az ifjuság és a közönség. A hitközséget Kohn Vilmos és Benedikt Fülöp előljárók képviselték. Kalisch rabbi, Synders S. B., Kohn A. Z. Tórabeszédek keretében lelkesítették az ifjuságot nemes hivatására.

A „Machziké Jesivosz" országos választmánya vasárnap Érseknúvraon Herzog Gyula elnökletével ülést tartott. Kornfein H. titkár felolvasta az egyesületnek a téli szemeszterrel szülő jelentését, melyből meglepéssel megállapítható volt, hogy az egyesület teljesítménye a kedvezőtlen viszonyok dacára az eddigénél még nagyobb volt. Az ezután megindult tanácskozásban résztvettek: Füst Márkus (Bratislava), Groszmann Jónás, Kohn Ráfael (Érseknúvár), Friedmann (Tapolcsány), Gansl (Sala), Rosner (Surány) Reichfeld, Eckstein szeredi főrabbi fáradhatatlan tevékenysége folytán határozatba ment, hogy a nagyobb jesivák, melyek saját menzát fenntartanak, az eddigi havi 1500 csehkoronára helyett, 1800 csehkoronával szubvencionáltaknak.

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Tazriá-Meczajró
Ijor 3. II. Perek
Séni-chamisi-séni bencsolás
Gyertyagyújtás (Bpest): 6.40
Kimenetele " 7.35
Séni, chamisi, séni

A KAZINCZY TEMPLOMBAN az elmúlt ünnepen a főkántori funkciókat Bernath Sámuel kántoron kívül Kohn Henrik, a megd. R. Mordechaj Kohn fia, a bécsi Storchschuhl tehetséges fiatal chazon-ja látta el a közönség általános tetszésére. — E hét szombatjára a litvániai Mir főkántorának jövelele van ismét jelezve (eddig útlevélnehézségek miatt nem jöhett).

A Dörripusztai csemegeajtgár (Dörripusztán, u. p. Zomba) orth. kóser sajtókat és csemegeajtókat készít, a paksi és hógyszi orth. rabbi felügyelete alatt. Rendeléseket felvesz: Guttmann Marcell vezérképviselete Bonyhád.

A BUDAPESTI ORTHODOXIA VESZTESÉGE. Zwiibel Zelig, a józsefvárosi orthodoxia tevékeny, érdemes tagja váratlanul elbúcsúzott a földi élet színteréről. Az elmúlt ünnepre még erőteljes peszachakciót vezetett a Teleki-tér környékén élő rászorultak javára, de ünnep után sürgős operációnak kellett magát alávetnie, mely operáció azonban nem segített rajta és szombaton kilehelte nemes lelkét. A VIII. kerületi Tiferesz-ifjuság valóságos nevelője és istápolója volt, egyébként is kitűnő vallásossága és Tóratudása, nemes tulajdonságai és jószívűsége által. Mindössze 51 éves volt. Rendkívül nagy tömeg kísérte utolsó útjára, a rabbinátus és előljáróság is képviselve volt. Utolsó rendelkezése értelmében gyászbeszéd nem hangzott el, de a sok

száz könnyező szem néma gyásza bosszúesebb volt a legmegindítóbb hiszpednél is. — A megboldogult a VIII. ker. „Bikur Cholim" és az „Ahavas Réim" emberbaráti egyesület népszerű elnöke volt.

A BALASSAGYARMATI ORTH. HITKÖZSÉG a köv. tisztikart választotta: Jónás Emil elnök; Klein Andor, Weisz Miksa alelnökök; Hirschfeld Jenő (új), Gansel Ernő előljárók; id. Haas Gyula, Weisz Kálmán (új) templomgondnokok, Bodor Samu pénztárnok, Kertész Miklós (új) gazda. Ezenkívül megválasztották a 24 tagból (és 5 póttagból) álló képviselőtestületet.

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

Május 6—15.

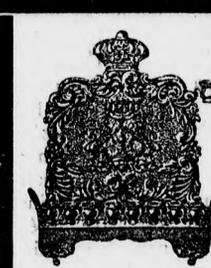
Több mint ezer gyáros és iparos kiállító — Tömegárak — Minőségű cikkek — Magyar mezőgazdasági exportárak bemutatója.

Exportüzlet pengő ellenében.

Nagyszabású divatfelvonulások — Kosmetikai kiállítás — Repülőgépkiallítás — Bélyegkiállítás és bélyeggyűjtemény — Telepítési és építkezési kiállítás — Mintatanya — Öntözés, fásítás — Baromfi- és apróállatkiállítás — Boresoport — Képzőművészeti galéria — Háziipari csoport Nagyszabású utazási, vízum-, szórakozási és gyógyászati kedvezmények a vásárigazolványok alapján május 1—20-ig. Vásárigazolvány és felvilágosítás kapható: Budapest a vásárirórában, V., Alkotmány u. 8. Vidéken és külföldön a vásár tb. képviselőinél és a menetjegyirodáknál.

„UNIVERSAL" Iroda- és lakberendezési vállalat

Mindennemű új és használt butorok, egyes különálló darabok, irodaberendezések, legelőcsőbb árban, legjobb minőségben és választékban
VII., Döcsölányi u. 8. Telefon: 33-8-43.

Első forrásból kaphat
ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót,
menórát, arany, ezüst és brilliáns
ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerész, ékszerész.

Budapest VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.

Rabbiinstalláció Pestszentlőrincen

A pestszentlőrinci orth. imaegyesület, mely 70 adófizető tagot számlál, vasárnap f. hó 23-án igen ünnepélyes formában iktatta be ujjonnan megválasztott rabbiját, *Schück Miklóst*, a megv. szikszói főrabbi fiát. A fiatal rabbit a templomudvar kapujánál *Földes Lajos* elnökhelyettes köszöntötte, amire az ünnepelt melegérszű szavakban válaszolt. Ezután a templomudvaron felállított baldachin alatt küldött-

ség várta a rabbit, aki az ováció lecsillapulása után a közönség élén templomba vonul. Itt a rabbi apósa *Adler Jenő* hanusfalvi főrabbi iktatta őt be az imaegyesület megbízásából, magvas *droso* keretében. Ezután az új rabbi magasszárnyalású székfoglalót tartott, majd *Herskovics Dávid*, a Vasvári Pál-u. saschevra rab-bija beszélt a szószékről.

Este 80 terítékes bankettet rendeztek, melyen bőven volt szellemi táplálék is. A

fent említettekén kívül *Schück Antal* és *Jungreis Lajos* szikszói rabbik, *Schück Mór* pesti egyleti rabbi, *Hauer Lőrinc* imaegyesületi elnök, *Haberfeld Lipót* pozsonyi rabbijelölt (Bpest) köszöntötték a rabbit, homiletikai felszólalások keretében.

Az Orth. Központi Iroda táviratilag üdvözölte az új rabbit levélileg tolmácsolták jókívánságait a többi felekezet lelkészei. A pestszentlőrinci neolog rabbi dr. *Günzeler Péter* is meleg üdvözlétet fejezte ki.

Az Aguillár-család

Elbeszélés. 45. Irta: **Dr. Lehmanu, mainzi rabbi**
(Fordította: **MÜLLER IGNAC**)

— I'ten újja ez, gondolta Diego, ez a fickó megérdemelte a halált, egy büntetett miatt, melyet a spanyol törvények nem büntetnek és most szenvednie kell egy másik gaztettért, amit nem is követett el.

Don Diego kérte a főbíró, hogy a két gyilkos perét minél gyorsabban fejeztesse be. Ezt a főbíró meg is ígérte.

Hazaérve, a püspök már otthon találta apját, Don Manuelt, feszült várakozásban.

— Megint új és jó híreket hozok, Apám, mondta neki, mikor meglátta. A szerzetes Lopezt, mint cinkostársát beárulta és ez csodálatos módon bevallott egy általa el nem követett büntetést. A mieink számára a dolog rendkívül kedvező, nem is lehetett volna jobbat elgondolni; ha a két fickó halálra lesz ítélve, akkor vádjai az inkvizíció előtt tekintetbe nem vétetnek és a foglyok kiszabadulnak. A következő éjjel fel akarom keresni hugomat és völegényét és azonkívül unokahugomat is. most azonban sietnem kell a királyi várba, mert meg vagyok hiva ünnepi ebédre.

Don Diego a királyi várba érkezett; még egy fél óráig kellett volna várakoznia az ebéd megkezdésére, azért felhasználta az időt és *Ursini* hercegnőnél tiszteletét tette. Amikor ez meglátta a püspököt, csodálkozva kérdezte:

— Barátom mi történt tegnap este? miért volt olyan szórakozott és szótlan, amilyenek még soha nem láttam?

— Legkegyelmesebb hercegnőm! felelte Diego, egyszer érdeklődött részvétellel családi körülményeim iránt és ez feljogosít arra, hogy rábizzak egy nagy titkot: megtaláltam atyámat.

— Atyját? hiszen azt mondotta, hogy az inkvizíció elégette a máglyán?!

— Egészen csodával határosan menekült meg a tüzhaltól. De nemcsak atyámat, de anyámat is megtaláltam. Atyám ugyanis Spanyolországból elmenekült Nyugat-indiába (Délamerikába). Ott élt hosszú ideig és ezen idő alatt anyám és nővérem teljesen eltemetkeztek a külvilág számára, ebből a visszavonultságból kiemelte őket családunk elkeseredett ellenségének a cselvetése és az inkvizíció sötét börtönébe juttatta.

— Rettenetes!... És Eminenciád?

— Meglátogattam sokat szenvedett anyámat a börtönben és remélem: sikerül majd őt megmentenem. Családunknak ellensége, akiről említést tettem, atyámnak nagybátyját: *Don Alphonso Fernandez y Aguillart*, a bíbornokot, az érseket és nagyinkvizitort méreggel eltette

láb alól és most bizonyították csak rá a nagy büntetett, börtönben ül és ma vagy holnap halálos ítélettel sujtják. Akkor, remélem, az inkvizíció vádjai be lesznek szüntetve. De ha ezt nem birom keresztülvinni, akkor kérem tárnogatását, legkegyelmesebb hercegnőm; én nem akarom és nem birom elviselni, hogy anyám és testvérem kintpadra kerüljenek. Ha pedig az inkvizítorok ragaszkodnának a tortúrához, akkor szeretném, ha a király kabinetjének a parancsa ettől megmentené enyéimet. Hogy ilyen parancsot kaphassanak az inkvizíció emberei, ahhoz kérem kegyes közbenjárását.

— Számíthat rám, kedves barátom, én mindent meg fogok tenni, amit kíván; azt hiszem nehéz lesz rábírní a királyt, hogy az inkvizíció belső ügykezelésébe beavatkozzék, de...

— Én azt hiszem, hogy a legkegyelmesebb hercegnőm szelleme és szeretetreméltósága előtt nincs lehetetlenség.

— Jól van, meg fogok mindent tenni, de feltétlenül azt kérem, hogy megint legyen a régi és élénkítse az unalmas udvari ebédeket szellemességével és sokoldalú tudásával.

Diego valóban összeszedte magát, mindent, ami a gondolatait elvonhatta, leküzdötte önmagában és az udvari ebédnél olyan szellemes volt, amilyen még soha, minden szava élénkséget okozott, telve volt szellemmel és kedvességgel. Az étkezés befejeztével a király egy játszmára kérte fel, úgyhogy éjjel volt, amikor a püspöki palotába visszatért. Gyorsan átöltözött és úgy, mint az előtte való éjjel, *Juan* szolgája kíséretében bement a börtönbe és elvezettette magát tesvére cellájához. Amikor lámpásával bejött a cellába, nővére felöltözött feküdt a fapadon és mély álomba volt merülve. Amikor arcába világított, megdobbant a szive, mert úgy tűnt fel neki, mintha az anyja arcát látná az ő gyermekkorában, amennyire homályosan emlékszik.

— Inez, suttogta a püspök.

A fiatal lányka felriadt álmából és nagy megdöbbenésére egy fegyőrt látott maga előtt.

— Inez, szólt az idegen az ébredőhöz, jó híreket hozok neked, nemsokára kiszabadulsz te is, anyád is.

— És mi lesz a völegényemmel, Don Josével?

— Ön is, Franceska is, mindannyian kiszabadultok.

— És ki Kegeyemed, aki nekem ilyen jó híreket hoz?

— Nem hallottál soha gyermekem, a te fivérédről, Diegoról beszélni?

— De igen, anya beszélt róla. Szegény meghalt...

— Nem halt meg, él és éppen most áll előtted.

A leány hihetetlenül nézett az idegen férfiúra, de amikor látta hűséges tekintetét, egy belső hang azt súgta neki, hogy mind igaz, amit ez a férfiú mond. Sírását elfojtott szavakkal borult fivére karjaiba. A püspök nem tudott szóhoz jutni a meghatottságtól. *Folyt. köv.*

Skrek Lipót r.t.

orth. **כשר** szalámi-
és konzervgyár
gyártmányai
elismerten a
legjobbak

— A PÁPAI ORTH. HITKÖZSÉG képviselőtestülete f. hó 25-én tartott rendes közgyűlésén Breuer Lipót hitk. elnök mélyeségű fájdalommal megemlékezett azon elvakult gyűlöletről és embertelen üldözésről, amelytől németországi hit-testvéreink hetek óta szenvednek. Fölötte szomorú és lesújtó, úgy mond, hogy a gyűlölködés hadjárata nem felelőtlen elemek részéről jön, hanem maga a hivatalos hatalom szítja azt példátlan heveséssel. Kegyetlen intézkedésekkel, az emberi jogok sárbatiprásával teljesen lehetetlenné akarják tenni német hit-testvéreink megéíhetését és létét nemcsak gazdaságilag, hanem vallási téren is, amennyiben a közpört is megcsufoló módon eltiltották a *schülöt*, amely vallásunk egyik legfontosabb sarkalatos törvényét és a zsidó hitközségek létalapját képezi. Elnök előterjesztésére a képviselőtestület mélyeségű fájdalmanak és a sorsüldözöttekkel való együttérzésének adott kifejezést és átiratban felkérte a Központi Irodát: ezen részvételt illetékes helyekre eljuttatni.

— BEKÜLDÖTT HIREK. A *tokaji* Talmudtóra sikeres vizsgái után mult vasárnap bankettet rendezett. Felszólaltak: *Jungreis* főrabbi, *Moskovics* rabbi, *Fränkel* Dezső egyesületi elnök, *Fränkel* Ernő stb. — A *nagykálói* T. B. megalakult a köv. tisztikaral: *Tischler* Lajos elnök, *Grünfeld* József gondnok, *Guttman* Mór pénztáros, *Tischler* Sándor ellenőr, *Lefkovic* Miklós és *Klein* Sándor titkárak, *Weinberger* Endre könyvtáros. — A *sátozajai helyi* Tiferesz *Bachurim* új tisztikara: *Glück* Manó elnök, *Friedmann* Márkus alelnök, *Silbermann* Tibor titkár, *Geller* Lajos és *Guttman* Ármin ellenőrök; *Izsák* I., *Deutsch* J. és *H.*, *Kiss* B. *Weinberger* J. választmányi tagok. — A *nagyszőlősi* „*Machziké Tajro*” imaházban a főrabbi felkérésére *Schwarz* Mór

gazdálkodó, *Lajos* (Leibisch) fia, a duna-szei dahelyi ros besz din jesivájának kitünő növendéke, pessachkor magasröptü charifusz és magidusz-szónoklatot tartott. Az imaházat színültig megtöltő ünnepi hallgatóság a fiatal talmudtudóst melegen ünnepelte. — A *királyhelmei* hitközség új tisztikara: *Tannenbaum* Hugó elnök, *Gross* Béla pénztárnok, *Schwarz* Márton ellenőr, *Választmány*: *Erdős* Miklós, *Klein* Lipót és *Sámuel*, *Katz* Jakab, *Friedmann* József és *Vilmos*, *Kessler* Sámuel, *Hazai* Jakab, *Biller* Hermann, *Vitriol* Joeb. — *Péterváros* Reinitz *Kálmán* rabbi helyettes; *Fülpösdlláson* *Wollner* Béla pozsonyi jesivái hallgató; *Sárovaron* *Winkler* Simon rabbinövendékek peszachkor kitünő drosokat tartottak. — A *szikszói* „T. B.” új tisztikara: *Plattner* Ernő elnök, *Kaufmann* Jenő ügyv. alelnök, *Rosenberger* Simon gondnok, *Reinitz* Emil pénztáros, *Schönberger* Arnold ellenőr, *Friedmann* Gyula könyvtáros stb.

Ételkonzervjeink minden háztartásban, kirándulásoknál nélkülözhetetlenek. — A meleg időjárás beálltával kérjen tartós füstöltárukról árjegyzékünket — A közismert minőségű gyártmányaink most legolcsóbban beszerezhetők. — A vasárnapokra szükséges füstöltáru beszerzése céljából üzleteinket szombat este 1/2 10 óráig tartjuk nyitva.

— A **HIRES POLJANAI REBBE** győgykezelésre néhány napra Budapestre érkezett. (Címe: *Rombach*-u. 5. Weisznél.)

— A **nyiregyházi** szefárd inaház új tisztikara: *Silberstein* Herman elnök, *Landau* Juda és *Fisch* Mór gondnokok, *Grünberger* Sámuel pénztárnok *Fried* Márkus ellenőr. *Választmány*: *Heller* Herman, *Burger* József, *Fisch* Farkas; *Orgel* Herman; *Teichmann* Sándor, *Landau* Mór. *Gabek*: *Hönig* Jenő, *Leimsieder* Jakab, *Schwartz* Henrik, *Katz* Lázár.

— A **tornajai hitközség** a köv. tisztikart választotta: *Reinitz* Mór elnök, *Buck* Albert alelnök, *Rosenberg* József gondnok, *Klein* Fábán pénztáros, *Gansel* Ferenc ellenőr. Képviselőtestület: *Blechner* Mór, *Deutsch* Izidor, *Friedmann* Sámuel, *Reinitz* Miklós, *Rosenberg* Vilmos, *Ungár* József, *Krakovits* Sámuel stb.

Családi hírek

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)
Nágler Blanka és *Eichel Miksa* Budapest, jegyesek.

Oppmann Ibolyka Sa.-ujhely és *Holzer Zsigmond* Pápa—Wien, f. hó 26-án tartották egybekelési ünnepélyüket Budapestben.

Kohn Irénkét, Pápa, eljegyezte *Ullmann Márkus*, Bonyhádn.

Koppel Adolf ellenőrünknek *Gross Irénkével* (Sárvár) való eljegyzéséhez; valamint *Felberbaum Miksa* pénztárosunknak *Rosenthal Margitkával* (Salgótarján) való eljegyzése alkalmából szívvelyesen gratulálunk. *Tiferesz Bachurim, Győr*.

Wald Hajnal Miskolcra eljegyezte *Paskesz Fülöp*, Makó. (A makói „T. B.” szívvelyesen gratulál.)

Kohn Alice Novézámky, *Herszog József* *Chájim* Vrbové jegyesek. (A galantai „Ch. T.” a völegénynek; az érsekújvári Aguda-leányegylet a menyasszonynak szívvelyesen gratulál.)

Gestner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerüzemtag. *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliánsdrukk alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása.* Kívánatra választékokat küld.

— Több közlemény helyszülke miatt a köv. számra maradt.

× **MINDENKI PÉNZHEZ JUT**, ha felesleges férfiruháit, butorait, szőnyegeit, függönyeit és régiségárukat *Rottenberg* nek eladja, *Paulay Ede* (volt *Szerecsen*) utca 46. Tel.: Aut. 18—3—21. Hívásra házhoz megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

× **Minden magyar, német és angol** könyv megjelenése után azonnal kikölcsönözhető *Gondos Sándor* zsidó és modern kölesönkönyvtárából. Kikölcsönzési díj P 1.50 a „Zsidó Ujság” előfizetőinek P 1.— Budapest, *Andrássy*-ut 67.

Főüzlet:

VII. Dob-u. 27.

Fiókok:

VII., Baross-tér 16.

Nagymező-utca 50.

Központi Vásárcsarnok

Pályázatok

A miskolci orth. izr. anyahitközség, elemi iskolájánál elhalálozás folytán megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázók eddigi működésüket, orth. konzervatív valláserkölcös életmódjukat és a kommun alatti magatartásukat igazolni tartoznak. Illetmények mint az állami tanítóké. A pályázat lejár 1933. május 30. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. A választás csak akkor érvényes, ha a megválasztott részére az államsegély engedélyeztetett.

A miskolci izr. tanítónőképzőintézet I. osztályába az 1933-34. iskolai évre felvételért pályázók szabályszerűen felszerelt kérvényeket május 20-ig az intézet igazgatóságánál nyújtják be. A felvétel feltételei: 14-16 éves kor, legálább jörendű tésztai alkalmosság. Érettégi bizonyítvány alapján felvételért a IV. osztályba lehet folyamodni. Bővebb felvilágosítást ad és megkeresésre részletes tájékoztatót küld az igazgatóság.

AZ ISKOLAI IDENYRE
a vidéken lakó szülők, ha gyermeküket a fővárosban jól akarják elhelyezni, forduljanak **VIRÁG GYULÁHOZ**, (BUDAPEST, VI., Ó-utca 42) ahol szigorúan rituális elsőrangú ellátás, gondos felügyelet és kitűnő nevelésben részesülhet két-három fiúgyermek. Az összes középiskolák közelében. Legjobb referenciák.

KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTÁS, VILLAMOS MOTOROK ÉS VENTILÁTOROK, VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKÍTÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 31-9-57.

TATRALOMNIC MAGAS TÁTRA! TATRALOMNIC

Egyetlen megbízható ORTH. **W. PENZIO**, elsőrendű konyha és kiszolgálás. Elő- és utószobában a **TELJES PENZIO 55 ck.** Felelős leányok kíséret nélkül felvételt. Egész éven át nyitva. Elő és utószobában esküvőket és bankettekét is elfogadjuk.
SCHREIBER MÓR, TATRALOMNIC (BUGSCH-VILLA)

Neuvirth Testvérek

Órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brilláns, ékszeres, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menörák, serleg, tóránszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vétel. Saját műhely. Brilláns, arany és ezüst beváltás.

szombat és ünnepnap zárva

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazásában Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Alkalmosoknál 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelítés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

Huszonegy év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

Löwinger Sámuel Kaba. Házasságközvetítő, Biztos eredmény! Válaszbélyeg.

Középkorú házvezetőnő, jól főz, éves bizonyítvánnyal magányoshoz, vagy kis családdhoz ajánlkozik. Böhmné, VII. Murányi-u. 34. I. 9.

Metsző, kis családdal, orth. hitközségben állást cserélné. „Jó kabole fizetés” jelígre.

Deutsches Fräulein intelligent aus orthodoxem Hause, sucht in ebensolchem Stelle zu 1-2 Kindern. Gefl. Anträge unter „Sofort“.

Faszakmában teljes jártassággal bíró, feltétlen orthodox fiatalember keresek. Berger I., Bük (Sopron m.)

Mátrafüreden Junius hóban orth. kóser fiókközösemet és bogegámat megnyitóm. Kitűnő házikoszt, esetleg lakással együtt is kapható. Érdeklődőknek készsággal szolgálok felvilágosítással. Válaszbélyeg mellékelendő. Ifj. Klein Sámuel, orth. kóser étkezde, Gyöngyös.

Nevelőnőnek két gyermekhez 7 és 10 éves, lehetőleg Bész Jákob-iskolát végzett kisasszonyt keresek. „Jó német” jelígre.

Ügyes leány, intelligens, jobb családból, háztartásban, üzletben, gyermekekhez vagy irodai munkában elhelyezkedést keres. Csupán zsebpénzre reflektál s hogy családtagnak tekintsek. „Hüség” jelígre.

Keresünk teljesen megbízható és önálló orthodox házvezetőnőt. Herzog, fűszerkereskedő, Tab.

Házasság céljából jó megjelenésű, kellemes bangu, intelligens bócher keresek 21 éves, szép, csinos, nyugdíjas állásban 150 pengő havi jövedelemmel rendelkező leányom részére. Leendő vőmet rögtön 300 P havi jövedelmű álláshoz juttatom. Ajánlatokat „Bász tamidchochom 21” jelígre.

Melamed jó bizonyítványokkal, azonnalra állást keres. Kezdőket tanít **chumlasra! t'nach. gemore-tajszotesz-ra.** Rosenfeld Éliás, Tiszacsege.

Megbízható pékségép iparengedéllyel üzletvezetőnek vagy társnak ajánlkozik. Főzni tudó, németül beszélő, jobb orth. leány, gyermekek mellé azonnalra kerestetik. Cseléd van. Engel Jenő, Tokaj.

Sülchon-Orüchot Rambam, Türiant etc. veszek. Jungreis Mór, Nógrádbercel

Orthodox főzőnő vallásos házból, jó bizonyítványokkal azonnal felvétetik. VIII., Német-u. 19. fdszt 1.

Jó családból való szerény igényű, fiatal orth. leány elárúsítónőnek üzletbe, vagy gyermekek mellé elmenne. Cim: Kohn Margit, Bpest, Kazinczy-u. 49. I. em. 17.

Gyermekkisasszony éves bizonyítványokkal ajánlkozik szerény igényű, helyben vagy vidékre. „Háztartásban segítkezik” jelígre.

Miskolcon Hitterné szefard orth. kóser vendéglője, Zsolczay kapu 22., ujonnan berendezve. Izletes házikoszt. Utazók találkozóhelye. Filléres gyorsok érkezésekor filléres menü.

Minden gondos háziasszony

ma már csak orth. kóser

„MANNA”

cikória kávét használ.

Két orth. rabbinátus felügyelete alatt készül. Számítlan rituális háztartás nem használ más gyártmányt.

Gyártja:

Fodor Jakab és Tsa
Budapest, X. Magtödi-ut 17.

Kapható minden fűszerüzletben.

Felelős szerkesztő és kiadóhivatal:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET,
Budapest, VII., Bethlen u. 23. Tel. 40-6-79

אלגנטיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Orthodox hitközség és orthodox vezetőség

Hogy milyen bölesek és jövőbe látók voltak a magyarországi gaonok, amikor több mint hat évtized előtt az önálló orthodox szervezetet megalkották, azt a mai hitközségi élet napnál világosabban bizonyítja. Ki tudja, hol s hogyan állnánk, ha a vallási hagyományokhoz hí csoport nem szervekedett volna külön hitközségekké, ahol az összes intézményekkel ajánlkozik szerény igényű, helyben vagy vidékre. „Háztartásban segítkezik” jelígre.

Miskolcon Hitterné szefard orth. kóser vendéglője, Zsolczay kapu 22., ujonnan berendezve. Izletes házikoszt. Utazók találkozóhelye. Filléres gyorsok érkezésekor filléres menü.

sen nem jelenti az orthodoxiához való visszatérést, csupán az adminisztratív keretbe való beilleszkedést. A neolog elemek természetszerűleg érzeteik hatásukat a hitközségi életben. Ez a körülmény közbejárt az oly soká vajudott rabbi-kérdés megoldásában is. A legutóbbi választások alkalmából oly előjáróság nyerte el a többséget, amely előjáróság előtt a főbbi bizonyos jelenségekre vonatkozólag aggályokat hangoztatott. Ennek következményeképpen a hitközségi vezetőség s a főbbi mellett felsorakozó, kisebbségben maradt réteg között feszültség támadt, amely bizonyára még sok izgalomnak lesz okozója. — Ez az anomália ma Ungváron, holnap esetleg Balassagyarmaton, Szerencsen, Szikszón, Pápán, Miskolcon stb., stb. helyeken bukkanhat fel.

E terméketlen izgalmat meg lehetne előzni, ha az egész orthodoxiát áthatná a tudat, hogy

szemben nem jelenti az orthodoxiához való visszatérést, csupán az adminisztratív keretbe való beilleszkedést. A neolog elemek természetszerűleg érzeteik hatásukat a hitközségi életben. Ez a körülmény közbejárt az oly soká vajudott rabbi-kérdés megoldásában is. A legutóbbi választások alkalmából oly előjáróság nyerte el a többséget, amely előjáróság előtt a főbbi bizonyos jelenségekre vonatkozólag aggályokat hangoztatott. Ennek következményeképpen a hitközségi vezetőség s a főbbi mellett felsorakozó, kisebbségben maradt réteg között feszültség támadt, amely bizonyára még sok izgalomnak lesz okozója. — Ez az anomália ma Ungváron, holnap esetleg Balassagyarmaton, Szerencsen, Szikszón, Pápán, Miskolcon stb., stb. helyeken bukkanhat fel.

E terméketlen izgalmat meg lehetne előzni, ha az egész orthodoxiát áthatná a tudat, hogy

az orth. hitközség kizárólagos célja a vallásosság intézményes biztosítása

s így a vezetőség lehetőleg az igazán vallásosak sorából kerüljön ki. Fel kell világosítani a szabadgondolkodókat, a lazább vallásgyakorlatúakat, hogy részükre — tisztelet a kivételeknek — a hitközségi élet úgys csak egy neme a kaszinózásnak s a klubéletnek — és ilybeli szükségleteiket máshol is kielégíthetik, hagyják tehát a hitközségi vezetést azoknak, akiknek egész életét tölti be mindaz, amit a hitközség meg akar valósítani, ha valóban orthodox akar lenni és maradni. De mindenképpen vallási, sőt valláspolitikai kérdésekben feltétlenül alávetni tartoznak magukat a rabbiágnak. — És épen azért, mert egységes orthodox hitközségekben olyan bajok vannak, őröcsüljük meg s erősítsük meg azt a szellemet, azt a gondolatot, amelynek kifejezője s megvalósítója az önálló orthodox hitközség.

Hogy hat a hitlerizmus Amerikában?

Egy amerikai író a következő helyzetjelentést közölte:

Nincs nap, amikor ne hallana az ember újabb adatokat arra nézve, mit fog ráfizetni Hitlerék uralma ipari és kereskedelmi téren a dologra, legérzékenyebben fogja sújtani a német kivitel, hogy az amerikai áruházak, eddig legjobb vásárlói, máris megvontak tőle mindennemű rendelést. A Macy-cég Newyork óriási áruházai között is a leghatalmasabb, amelyhez fogható nincsen sehoh a világon, eddig óriási összegű árút vásárolt Németországban, most főnöke, Mr. Strauss, akit Roosevelt párizsi nagykövetség nevezett ki, mindennemű német árura bojkottot mondott ki és példáját országszerte számíttalan fontos cég követte máris.

Egyik nagy német hajózási vállalat képviselője kétségbeesve beszélt a héten,

hogy a tavaszra és nyárra előjegyzett kabinokat sorra lemondták az utasok az utóbbi hetekben; a hajók teljesen üresen fognak járni és a teherárú feladás is megszünt úgyszólván! Egy másik ismerősöm, aki egy német írószergyár itteni képviselője, sietve néz más eladni való után, mert senki nem hajlandó, egyébként olcsó és jó cikkeket megrendelni. Tegnap voltam egy családnál (egyetemi tanár, protestáns), akik hatodmagukkal készültek nyárra Németországba egy év óta. Most — Angliába utaznak.

Érdekes: nacionalista érzelmű amerikaiak gyakran hangoztatják, hogy mégis csak igazuk lehetett a német kegyetlenkedésekről szóló antantjelentéseknek, mint-hogy a teutonok mostani viselt dolgai utólag igazolták azokat. *Mi lett volna, ha megnyerik a háborút* — kérdezte tőlem